

INFRAȚIUNEA CONTINUATĂ (PRELUNGITĂ) ȘI INFRAȚIUNEA CONTINUĂ SUCCESIVĂ ÎN DREPTUL PENAL

Anca-Iulia STOIAN,
doctorand

SUMMARY

In the matter of the continued or extended offence, a special interest is raised by the issue of its delimitation from the continuous and successive offence.

There is an obvious similarity between the continued offence and the successive offence, because both involve an extended criminal activity and the extension is due, in both cases, to the repeated intervention of the perpetrator.

Unlike the continued offences (extended), the scope of further spread of continuous crimes is lower, as the latter become possible only to facts, the material element of which is susceptible of criminal continuity, on an indefinite term.

Activitatea de transpunere în viață a normativității penale trebuie să fie precedată de elucidarea cu exactitate a conținutului legii penale, pentru a determina o identitate perfectă între starea de fapt desfășurată de către făptuitor și cea de drept, descrisă de către legiuitor în normativitatea penală.

În materia infrațiunii continue sau prelungite, trezește un interes deosebit problema delimitării acesteia de infrațiunea continuă succesivă. Înainte însă de a evidenția trăsăturile delimitative ale acestor două entități juridice, este necesar să abordăm unele aspecte generale pe care le implică cunoașterea infrațiunii continue.

În legislația penală a Republicii Moldova, la art. 29 alin. (1) Cod penal este instituită definiția legală a infrațiunii continue: „Se consideră infrațiune continuă fapta care se caracterizează prin săvârșirea neîntreruptă, timp nedeterminat, a activității infracționale” [1].

Utilitatea pragmatică a acestei inovații legislative rezidă în faptul că facilitează recunoașterea infrațiunilor continue în cadrul incriminărilor din partea specială a Codului Penal și, totodată, tra-

sează semnele de delimitare ale acesteia de alte forme ale unității infracționale.

Din textul de lege prevăzut de art. 29 C. pen. al Republicii Moldova, rezultă că infrațiunea continuă prezintă cumulativ două caracteristici:

1. **Este susceptibilă de a fi săvârșită pe o perioadă de timp nedeterminată.** În concepția legiuitorului nostru, pentru infrațiunea continuă nu este caracteristică o simplă prelungire a activității infracționale, pe care o întâlnim și în alte forme de unitate infracțională. Orice acțiune sau inacțiune constitutivă a unei infrațiuni poate avea o durată de desfășurare oricât de mică, spre exemplu, săvârșirea unui omor prin aplicarea de lovituri succesive sau prin nealăptarea copilului nou-născut pe o perioadă relativ îndelungată de timp, care i-ar provoca decesul.

În aceste cazuri este vorba despre prelungirea ocazională a infrațiunii, determinată de modul concret în care făptuitorul a conceput săvârșirea acesteia. Pe când la infrațiunea continuă prelungirea activității infracționale este determinată de însăși natura faptei, continuitatea fiind un atribut

inerent al acesteia. Spre exemplu, acțiunile de purtare sau păstrare a armei de foc, ce formează modalități normative de săvârșire a infrațiunii prevăzute de art. 290 C. pen. al Republicii Moldova, prin însăși natura lor au un caracter continuu [2, p. 130].

2. **Activitatea infracțională este realizată în mod neîntrerupt.** Această caracteristică, de rînd cu prima, determină caracterul unitar al infrațiunii continue, deoarece sub aspect obiectiv aceasta este realizată printr-o acțiune sau inacțiune neîntreruptă, continuă, formînd în ansamblu conținutul unei singure infrațiuni. În sensul art. 29 C. pen. al Republicii Moldova, activitatea infracțională este realizată neîntrerupt, atunci cînd, odată începută, aceasta se prelungește fără să prezinte discontinuități străine naturii sale, nefiind necesară intervenția făptuitorului prin săvârșirea repetată a actului infracțional pentru prelungirea acestuia. De pildă, neexecutarea obligației de plată a pensiilor alimentare, ce constituie o modalitate normativă de săvârșire a infrațiunii prevăzute în art. 202 C. pen., se prelungește în timp în mod continuu, pe toată perioada neonorării obligației

ei imputate, fără ca făptuitorul să preia activitatea infracțională. În acest caz, activitatea infracțională va fi întreruptă în eventualitatea survenirii unei situații improprii naturii sale, cum ar fi împlinirea vârstei majoratului de către copil, decesul acestuia etc. [3, p. 131].

Legiuitorul român nu definește acest tip de unitate infracțională (infracțiunea continuă), sarcina revenindu-i doctrinei penale.

În doctrina românească de specialitate se susține că infracțiunea continuă este acea infracțiune „ce se caracterizează prin prelungirea în chip natural a acțiunii sau inacțiunii, ce constituie elementul material al laturii obiective, după consumare, pînă la intervenția unei forțe contrare” [4, p. 148]; „cînd acțiunea (inacțiunea) infracțională și urmarea durează pînă cînd infractorul o curmă de bunăvoie sau datorită intervenției altei persoane, moment în care se epuizează” [5, p. 87]; „acea infracțiune care, odată realizată în toate elementele sale, este susceptibilă de consumare în continuare, prin prelungirea atît a acțiunii sau inacțiunii constitutive, cît și a procesului de producere a rezultatului, fără ca această prelungire să-i afecteze unitatea” [6, p. 62].

Absența definiției legale a infracțiunii continue în legislația penală a României se explică prin faptul că infracțiunile fiind prin însuși conținutul lor normativ fie instantanee, fie continue, fără a-și putea schimba natura din instantanee în continue sau invers, în raport cu anumite condiții concrete de săvîrșire n-ar fi nevoie de o definiție generală a infracțiunii continue.

Totuși, ne alăturăm la punctul de vedere al autorilor care se pronunță asupra utilității unei asemenea definiții legale. Astfel, o asemenea definiție ar fi fost utilă nu numai pentru a indica dacă în concepția legiuitorului nostru continuitatea este un atribut rezultat din incriminare sau o situație derivată din modul de săvîrșire, ci și, mai ales, pentru a marca caracteristicile specifice ale acestei forme de unitate infracțională, astfel ca ea să poată fi recunoscută în cadrul incriminărilor legale [7, p. 59].

Așadar, propunem reformularea denumirii art. 41 C. pen. în vigoare al României din „Unitatea infracțiunii continuate și a celei complexe” în „Unitatea infracțiunii continue, continuate și a celei complexe”. În același sens, se propune suplینirea textului de lege printr-un alineat, astfel încît la alineatul II să fie încorporată următoarea definiție a infracțiunii continue: „Infracțiunea este continuă atunci cînd aceasta constă dintr-o acțiune sau inacțiune ce se prelungește în timp, pînă la încetarea activității infracționale. Infracțiunea continuă poate fi permanentă sau succesivă”.

O problemă controversată în doctrina penală este conținutul elementului material al laturii obiective a infracțiunii continue. În acest sens, autorul V. Dongoroz a expus opinia că sub aspect obiectiv infracțiunea continuă se realizează printr-o dublă atitudine a făptuitorului, și anume: una comisivă, prin care se creează starea infracțională, și alta omisivă, prin care se lasă ca starea infracțională să dureze [8, p. 310].

Deopotrivă, V. Kudreavțev sus-

ține că toate infracțiunile continue încep cu o activitate infracțională activă (părăsirea samavolnică a unității, evadarea din locurile de detenție etc.) sau cu una pasivă (neprezentarea militarului la timp din concediu), însă continuitatea este determinată de neexecutarea ulterioară îndelungată a obligației vinovatului.

Opiniile în cauză au generat în doctrina penală două obiecții pe care le considerăm ca fiind juste. Prima obiecție se referă la faptul că nici o normă de drept penal, în măsura în care prevede un singur conținut de infracțiune, nu pretinde persoanelor cărora li se adresează două conduite, una derivînd din nerespectarea celeilalte, ci o singură conduită, care rezultă din descrierea acțiunii sau inacțiunii incriminate sub amenințarea unei pedepse.

O altă obiecție vizează faptul că existența unei inacțiuni subsecvente acțiunii inițiale nu este confirmată de realitate, în sensul că acțiunii inițiale, de principiu, nu-i urmează un comportament omisiv, ci tot unul comisiv [9, p. 190].

Spre exemplu, cel ce continuă să păstreze o substanță narcotică (acțiune ce constituie o modalitate normativă de săvîrșire a infracțiunii prevăzute de art. 217 C. pen.) săvîrșește, ca și la începutul activității infracționale, acte cu caracter comisiv, și nu omisiv.

În urma celor relatate, putem concluziona că, sub aspect obiectiv, infracțiunile continue pot fi săvîrșite atît prin acțiune – de exemplu, purtarea, păstrarea armelor de foc și a munițiilor (art. 290 C. pen.); evadarea din locurile de detenție (art. 317 C. pen.); în-

sușirea sau utilizarea samavolnică a energiei electrice sau a gazelor naturale (art. 194 C. pen.) – cât și prin inacțiune – eschivarea de la mobilizare (art. 354 C. pen.) etc.

Dintre multiplele aspecte ale problematicii infracțiunilor continue, o putem evidenția și pe cea a determinării criteriilor de identificare a acestora în practică, prin prisma evidențierii propriilor caracteristici, care le deosebește de celelalte forme ale infracțiunii unice. În acest sens, putem semnala faptul că legiuitorul a prevăzut expres două criterii în baza cărora poate fi constatat caracterul continuu al elementului material descris în norma de incriminare, și anume: pe de o parte, caracterul nedeterminat de timp în cadrul căruia are loc derularea acțiunii (inacțiunii), pe de altă parte, caracterul neîntrerupt al acesteia.

În cazul infracțiunilor săvârșite prin acțiune, răspunsul ni-l oferă, de regulă, termenul sau expresia folosită de legiuitor pentru a desemna acțiunea constitutivă, adică caracterul continuu al infracțiunii este stabilit prin evaluarea definiției legale a acesteia. Dacă cuvântul sau expresia ce desemnează acțiunea criminală exprimă o activitate de durată (spre exemplu, *păstrarea, deținerea, purtarea* etc.) infracțiunea este continuă. În cazul în care definiția legală este redactată în termeni prea generali, se face apel la un criteriu complementar, și anume la cel al modului de executare concretă a infracțiunii.

Astfel, spre exemplu, când este vorba despre însușirea sau utilizarea ilicită a energiei electrice, termice sau a gazelor naturale (in-

fracțiune incriminată în art. 194 C. pen.), modul concret de executare a acestei infracțiuni, în mod obiectiv și necesar, nu poate avea un caracter instantaneu, ci se prelungește în timp, în toată perioada cât durează transferul energiei electrice, termice sau al gazelor de pe traseul său inițial licit pe cel ilicit, creat prin fapta infractorului. Dacă sustragerea unui oarecare bun mobil se realizează îndată, sustragerea energiei de orice fel nu este de conceput, datorită obiectului material, decît printr-o acțiune de durată.

În cazul infracțiunilor săvârșite prin inacțiune, trebuie să determinăm caracterul obligației a cărei nerespectare este sancționată de lege. Astfel, sînt infracțiuni continue săvârșite prin inacțiune acele infracțiuni care se comit prin neîndeplinirea unei obligații ce poate fi executată pe un termen relativ îndelungat de timp sau pe un termen nedeterminat.

La determinarea infracțiunilor continue trebuie să se țină cont de faptul că există infracțiuni continue propriu-zise și infracțiuni cu modalități alternative continue. Infracțiunile continue propriu-zise sînt acelea a căror modalități de săvârșire de fiecare dată au un caracter continuu (spre exemplu, evadarea din locurile de detenție nu poate fi săvârșită decît în mod continuu). Infracțiunile cu modalități normative continue sînt acelea care au o dinamică execuțională continuă doar atunci când sînt săvârșite prin anumite modalități alternative descrise în dispoziția normei penale (spre exemplu, circulația ilegală a drogurilor (art. 217 C. pen.), *care este descrisă*

prin mai multe modalități alternative, dintre care doar unele sunt susceptibile de prelungire în timp, are un caracter continuu doar atunci cînd este săvârșită prin deținerea sau păstrarea substanțelor narcotice, psihotrope sau a precursorilor) [10, p. 133].

Din cele menționate mai sus rezultă că, *spre deosebire de infracțiunile continuate (prelungite), sfera de răspîndire a infracțiunilor continue este mai mică, întrucît acestea din urmă devin posibile doar la faptele al căror element material este susceptibil de continuitate infracțională pe un termen nedeterminat. Pe cînd infracțiunile continuate (prelungite) sînt posibile în cazul majorității infracțiunilor cu caracter intenționat.*

În doctrina penală, după modul cum se realizează activitatea infracțională în cazul infracțiunilor continue, se face distincție între ***infracțiunile continue permanente și infracțiunile continue succesive*** [12, p. 190; 27, p. 210; 94, p. 93-94].

Infracțiunile continue *permanente* se caracterizează printr-o activitate continuă, care nu cunoaște momente de discontinuitate, de întrerupere. Infracțiunile continue *successive* au ca particularitate faptul că în desfășurarea activității infracționale intervin unele întreruperi determinate de natura acesteia. Existența infracțiunilor continue permanente nu trezește îndoieli, deoarece caracterul continuu al acestora nu se află în dezacord cu cel descris de art. 29 alin. (1) C. pen.

Nu putem însă remarca acest fapt în cazul infracțiunilor conti-

nue succesive. După cum rezultă din dispoziția art. 29 C. pen. al Republicii Molodva, „neîntreruperea” activității infracționale ține de esența infracțiunii continue. Astfel, eventualele întreruperi ale acesteia pun sub semnul întrebării existența infracțiunii continue, aceasta putând fi calificată ca infracțiune prelungită (continuată) sau, după caz, ca infracțiune repetată. În accepțiunea noastră, însă, la unele infracțiuni continue pot apărea unele întreruperi ale activității infracționale, determinate de natura și specificul modalității faptice de executare a acesteia.

În acest caz, întreruperea nu se datorează unor cauze străine, improprii naturii infracțiunii continue, ci unor cauze proprii sau caracteristice acesteia. De exemplu, la infracțiunea de purtare a armei de foc (art. 290 C. pen.), prelungirea activității actului infracțional nu se realizează automat, ci prin intervenția făptuitorului, care în anumite situații trebuie să preia din nou arma purtată ilicit. În același sens putem exemplifica și infracțiunea prevăzută de art. 194 C. pen., săvârșită în forma însușirii energiei electrice, care, datorită naturii sale, poate prezenta anumite discontinuități (lipsa curentului electric, deconectarea aparatului electric etc.).

Deci, spre deosebire de infracțiunile prelungite și cele repetate, în infracțiunile continue succesive intervenția făptuitorului nu vizează repetarea actului infracțional, ci menținerea stării infracționale (după cum a fost reflectat în spețele anterioare), realizată prin obiectivizarea continuității fizice a elementului material, materializată

prin repunerea în rol a acțiunii sau inacțiunii incriminate.

În continuare vom insista asupra aspectelor corelative existente între infracțiunea continuată (prelungită) și infracțiunea continuă succesivă. Reieșind din substanța acestor două entități juridice, se poate menționa că între infracțiunea continuată și infracțiunea succesivă există o vădită asemănare, deoarece ambele presupun o activitate infracțională prelungită, iar prelungirea se datorează, în ambele cazuri, intervenției repetate a făptuitorului.

După cum se menționează, pe drept cuvânt, în doctrina de specialitate, deosebirea dintre infracțiunea continuată (prelungită) și cea continuă constă în caracterul **necesar** sau **accidental** al prelungirii [12, p.171].

În cazul infracțiunilor continue succesive, prelungirea este naturală și de esența infracțiunii, pe când în infracțiunile continuate (prelungite) prelungirea este accidentală, căci o infracțiune care îmbracă forma continuată poate fi comisă și instantaneu. Într-adevăr, prelungirea activității infracționale la infracțiunile continue decurge din natura faptei, acest tip de unitate fiind atribuit unității naturale de infracțiune. Alta este situația infracțiunii continuate care, pe de o parte, aparține unității legale de infracțiune, iar pe de altă parte, prelungirea elementului material se datorează modului de săvârșire a faptei pe rate sau în tranșe.

Astfel, în cazul infracțiunii continue succesive, continuitatea este inerentă acțiunii sau inacțiunii constitutive, acesta neputând fi săvârșită altfel decât în mod conti-

nuu. În literatura de specialitate se susține însă faptul că în infracțiunile succesive continue se permit unele întreruperi în desfășurarea activității infracționale [13, p. 71]. Alta, însă, este situația infracțiunii continuate, la care continuitatea activității infracționale este împlătoarea, depinzând, după cum am arătat deja, de modul în care autorul a conceput desfășurarea activității infracționale.

Anterior a fost descris regimul de sancționare a infracțiunii continuate în legislația penală a României. Considerăm că acest tratament de sancționare poate fi extins și asupra infracțiunii continue succesive, întrucât aceasta, comparativ cu infracțiunea succesivă permanentă, denotă un grad sporit de pericol social din partea făptuitorului, derivat din perseverența pe care acesta o manifestă în ceea ce privește reiterarea practicilor infracționale.

În acest context, propunem reformularea denumirii art. 42 C. pen. în vigoare al României din „Pedeapsa pentru infracțiunea continuată” în „Pedeapsa pentru infracțiunea continuă succesivă și infracțiunea continuată”. Astfel, textul de lege ar avea următorul conținut normativ: „Infracțiunea continuă succesivă și infracțiunea continuată se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, la care se poate adăuga un spor potrivit dispozițiilor art. 34 C. Pen. ”.

Recenzent:
Gh. ALECU,
doctor în drept,
conferențiar universitar

Referințe bibliografice

1. *Codul penal al Republicii Moldova* nr. 985-XV din 18.04.2002, republicat în: Monitorul Oficial al R. Moldova, din 14.04.2009, nr. 72-74/195, Monitorul Oficial al R. Moldova, din 13.09.2002, nr. 128-129/1012.

2. Berliba V., Cojocaru R., *Infracțiunea continuă și continuată în legea penală a Republicii Moldova*, În: Revista de drept penal, anul XIII, nr.4, octombrie – decembrie, București, 2006.

3. Berliba V., Cojocaru R., *op. cit.* București, 2006.

4. Dobrinou V. ș.a., *Drept penal. Partea generală.*, București: Ed. ATLAS LEX, 1994.

5. Basarab M., *Drept penal. Partea generală*. Vol. II, Ed. a III-a revăzută și adăugită, Cluj-Napoca: Ed. Lumina Lex, 2002.

6. Basarab M., *Partea generală a Codului penal român într-o perspectivă europeană*. În: Revista de drept penal, nr. 1/2004.

7. Papadopol V., Pavel D., *Formele unității infracționale în dreptul penal român* București: Casa de editură și presă „Șansa” – S.R.L., 1992, p. 59.

8. Dongoroz V., *Drept penal (Tratat)*, Institutul de Arte Grafice „Titajul”, București, 1939.

9. Biro L., Basarab M., *Curs de drept penal al R.P.R. Partea generală*. București: Ediția didactică și pedagogică, 1961.

10. Berliba V., Cojocaru R., *op. cit.* București, 2006.

11. Dobrinou V. ș.a., *op. cit.* București, 1994.

12. Papadopol V., Pavel D., *op. cit.* București, 1992, p. 171.

13. Alexei Barbăneagră, Gheorghe Alecu, Viorel Berliba, Vitalie Budeci, Trofim Carпов, Valeriu Cușnir, Radion Cojocaru, Alexandru Mariș, Tudor Popovici, Gheorghe Ulianovschi, Xenofon Ulianovschi, Nicolae Ursu, Victor Volcinschi, *Codul Penal al Republicii Moldova. Comentariu*, Chișinău: Sarmis, 2009, 860 p.

REFLECȚII PRIVIND PROBLEMELE CONCEPTUALE ALE PUTERII DE STAT

Ion JECEV,
lector universitar USM, doctorand

REZUMAT

Analiza conceptului puterii de stat permite evidențierea a patru înțelesuri ale ei: ca raport volițional, ca organ al statului, ca funcție și ca ansamblu de atribuții. Fiecare dintre aceste abordări oferă posibilitatea de a evidenția destinația socială a puterii de stat și rolul ei în reglementarea relațiilor sociale.

SUMMARY

The analysis of the concept of state power allows the emphasise of its four meanings: as volitional report, as organ of the state, as a function and set of tasks. Each of these approaches makes it possible to highlight the social nature of the state power and its role in the regulation of the social relations.

Puterea de stat este o varietate a puterii sociale, care are calități politice, totodată puterea de stat este putere publică. Puterea de stat nu există decât inserată în inima unei societăți; societatea statală nu există și nu subzistă decât prin puterea politică. Puterea de stat prezintă astfel forma oficialmente constituită a puterii politice, forma publică sub care se organizează și funcționează această putere.

Relația dintre puterea politică și puterea de stat nu este unilaterală. Autorul Anton Carpinschi definește puterea politică în felul următor: „Capacitatea de a-i obliga pe actorii unui sistem social dat să-și îndeplinească obligațiunile pe care le impun obiectivele sociale, mobilizând resursele societății în vederea asigurării acelor obiective” [1].

Puterea politică nu se erodează în timp, nu își schimbă esența și conținutul, pe când puterea de stat

este în mod necesar o putere predispusă schimbărilor atât în ceea ce privește conținutul și formele de exercitare, cât și în ceea ce privește titularul. În democrațiile constituționale clasa politică sau elitele conducătoare se schimbă în funcție de voința suverană a poporului, pe când titularul puterii politice – poporul – rămâne neschimbat, indiferent de procesul trecerii de la o generație la alta.

Dacă puterea politică stă la baza puterii de stat, aceasta consolidează puterea poporului prin formele multiple pe care i le oferă, pentru a se exterioriza și materializa în acte de putere (legi). Chiar și societatea civilă (partidele politice, sindicatele, presa, organizațiile neguvernamentale, opinia publică în general) sprijină puterea suverană a poporului. Societatea civilă este ea însăși o *potentia* într-un sens derivat din cel originar. De aceea, societatea civilă se poate opune